

อนุสรณ์

งานพระราชทานเพลิงศพ

คุณแม่แขก จันทร์สุขสวัสดิ์ บ.ม.

อนุสรณ์

งานพระราชทานเพลิงศพ

คุณแม่แขก จันทร์สุขสวัสดิ์ ป.ม.

ณ เมรุวัดบางบ่อ

ตำบลบางบ่อ อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ

วันอาทิตย์ที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๙

เวลา ๑๖.๓๐ น.

คุณแม่แขก จันทร์สุขสวัสดิ์ บ.ม.

ชาตะ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๔๐

มรณะ ๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๙

รวมอายุ ๙๙ ปี ๒๙ วัน

สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ
ล้นเกล้าล้นกระหม่อม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานเพลิงศพ **คุณแม่แขก จันทร์สุขสวัสดิ์ บ.ม.** ณ เมรุวัดบางบ่อ นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อมอย่างหาที่สุดมิได้

พระมหากรุณาธิคุณที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมในครั้งนี้ หากดวงวิญญาณของ **คุณแม่แขก จันทร์สุขสวัสดิ์ บ.ม.** มีญาณวิถีใดที่จะหยั่งทราบได้ คงจะมีความปลื้มปีติโสมนัส สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อมหาที่สุดมิได้

ข้าพระพุทธเจ้า บุตร-ธิดา-หลาน-เหลน-โหลน ตลอดจนผู้ร่วมสกุล และบรรดาญาติทั้งหมด ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสกราบถวายบังคม ณ เบื้องยุคลบาทด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่นี้ไว้เหนือเกล้าเหนือกระหม่อม เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตนและวงศ์สกุลสืบต่อไปชั่วกาลนาน

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า

บุตร-ธิดา-หลาน-เหลน-โหลน

ประวัติ

คุณแม่แขก จันทร์สุขสวัสดิ์

ย้อนหลังประมาณ ๑๐๐ ปี ที่ตำบลคลองด่าน ครอบครัวนายนาค นางจำปี แตงอ่อน มีบุตรธิดา รวม ๖ คน คือ ๑.นายหนู ๒.นางบุญ ๓.นายสำเภา ๔.นายแปลก ๕.นางเจียน และคนสุดท้ายซึ่งเป็นเด็กผิวดำ ตาคม จึงให้ชื่อว่าแขก เกิดเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๔๔๐ เด็กหญิงแขกเติบโตจากเด็กฉลาด อ่านออกเขียนได้และคิดคำนวณได้อย่างแตกฉาน เป็นผู้ใหญ่ที่รักงานทำงานเก่งจนปี พ.ศ ๒๔๕๖ ได้สมรสกับนายสำอางค์ ซึ่งเป็นบุตรคนโตของ นายแย้ม นางสุ่น จันทร์สุขสวัสดิ์ มีบุตรคนเล็กชื่อนายสมบุญ ซึ่งเป็นคนบ้านคอราด อำเภอเดียวกัน

นางแขก นายสำอางค์ จันทร์สุขสวัสดิ์ ได้มาตั้งถิ่นฐานครอบครัวประกอบอาชีพทำเรือมาดขาย อยู่ที่บ้านเลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลบางบ่อ อำเภอบางบ่อ ได้ช่วยกันประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร จนครอบครัวเป็นปึกแผ่น มีบุตร ๕ คน ธิดา ๗ คน ดังนี้ คือ

๑. นางสงุ่น ท้วมชุมพร (สมรสกับนายเชื้อ ถึงแก่กรรม) มีบุตรธิดา ๗ คน

๒. นางสง่า จันทร์เทียน (สมรสกับนายสายหยุด) มีบุตรธิดา ๖ คน

๓. นางสาวสงวน จันทร์สุขสวัสดิ์ (ถึงแก่กรรม)
๔. นายสงัด จันทร์สุขสวัสดิ์ (สมรสกับนางกิมแถ่น) มีบุตรธิดา ๘ คน
๕. ด.ญ.แดง จันทร์สุขสวัสดิ์ (ถึงแก่กรรม)
๖. นางระเบียบ รุดดิษฐ์ (สมรสกับนายทองมา) มีธิดา ๒ คน
๗. นางพิกุล เลี้ยบประเสริฐ (สมรสกับนายไพโรจน์) มีบุตรธิดา ๖ คน
๘. นางละเอียด รำพึงกุล (สมรสกับนายสีม่วง) มีบุตรธิดา ๔ คน
๙. นายบุญทรง จันทร์สุขสวัสดิ์ (ถึงแก่กรรม) สมรสกับนางหยกเค็ง มีบุตรธิดา ๕ คน
๑๐. นายบุญปลอด จันทร์สุขสวัสดิ์ (สมรสกับนางบุญล้อม) มีบุตรธิดา ๖ คน
๑๑. นายประวิน จันทร์สุขสวัสดิ์ (ถึงแก่กรรม)
สมรสกับนางนุช มีบุตร ๑ คน
สมรสกับนางปัญญา มีบุตรธิดา ๒ คน
๑๒. นายอุดม จันทร์สุขสวัสดิ์ (ถึงแก่กรรม)
สมรสกับนางเต็กล้วน มีบุตรธิดา ๔ คน

ต่อมาปี ๒๕๐๐ คุณพ่อสำอางค์ถึงแก่กรรมลง ทำให้คุณแม่แขกต้องรับภาระหนักในการงานอาชีพและดูแลการอบรมบุตร-ธิดา ลูกหลานให้เป็นคนดี แต่ถึงคุณแม่จะรับภาระหนักเพียงใดก็ตาม ท่านก็ยัง

สามารถทำให้ครอบครัวเป็นที่เคารพนับถือของคนทั่วไป สามารถช่วยเหลือสังคม งานสาธารณกุศล ส่งเสริมทำนุบำรุงพระศาสนาอย่างเคร่งครัดมิได้ขาด จนมีชื่อเสียงในคุณงามความดีไปทั่วสารทิศ จนได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์เบญจมาภรณ์ มงกุฎไทย

อย่างไรก็ตามคุณแม่ของลูกหลานทุกคนจะมีบุญบารมี บำเพ็ญกุศล มีอานิสงส์ให้อายุยืนยาวมาสักปานใดก็ตาม ก็ไม่อาจหลีกหนีกฎของสังขารคือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ไปได้พ้น สังขารของคุณแม่ที่รักยิ่ง ค่อยร่วงโรยลงตามลำดับเหมือนแสงเทียนที่ค่อย ๆ หมดเชื้อลง ถึงแม้จะได้รับการเอาใจใส่ดูแลปรนนิบัติจากบุตรหลานอย่างดีเพียงใดก็ตาม

และแล้วในวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๓๙ เวลา ๑๘.๔๕ น. แสงเทียนแห่งสังขารของคุณแม่ก็ดับลงอย่างสงบท่ามกลางความอาลัยยิ่งของบุตรธิดา หลาน เหลนทุกคน รวมสิริอายุได้ ๙๙ ปี ๒๙ วัน

จากความดีดังกล่าวของคุณแม่ จึงได้รับพระราชทานเพลิงศพในวันอาทิตย์ที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๓๙

ลูกของแม่

คำไว้อาลัย

แม่จ๋าลูกรักและระลึกถึง และคิดถึงแม่แทบทุกลมหายใจ แต่ลูกก็คิดเสมอว่ายังไม่ได้ตอบแทนบุญคุณของแม่ได้เท่ากับที่หัวใจของลูกต้องการ บางครั้งลูกต้องจากแม่ไปไกล ด้วยมีหน้าที่ต้องทำมาหากินเลี้ยงชีพ แต่แม่ก็เข้าใจลูก ๆ ทุกคน แม่ให้ความรัก ความอบอุ่นแก่ลูกหลาน และญาติพี่น้องทุกคน ครั้งใดที่อยู่ใกล้แม่ จะมีความรู้สึกว่าเย็นกาย อบอุ่นใจ เป็นที่สุด ลูกรู้ดีว่าใจของแม่นั้น รักลูกห่วงใยลูกทุกคน แม่จะเป็นทุกข์มาก เมื่อรู้ว่าลูกมีความเดือดร้อน และแม่จะช่วยเหลือเต็มความสามารถ

แม่จะคอยสั่งสอนลูก ๆ ให้เป็นคนดี ให้รักกัน ครั้นเมื่อลูกโตขึ้น มีครอบครัว แม่จะสอนให้ลูกรู้จักการครองเรือน ให้มีใจที่หนักแน่น จนบางครั้งดูแทบไม่ออกว่าไหนลูกแม่ ไหนลูกสะใภ้หรือลูกเขย เพราะดูแล้วแม่รักเสมอกัน ลูกดูแล้วก็ดีใจ เพราะจะมีความรู้สึกว่าได้มีพี่น้องเพิ่มมากขึ้น

สิ่งที่ยืนยันได้ว่าแม่นั้นเปรียบเสมือนแม่พระของลูก ๆ มิใช่ลูกของแม่เท่านั้น แม้แต่ลูกสะใภ้และลูกเขยของแม่ทุกคนให้ความรักและเคารพเฝ้าปรนนิบัติต่อแม่ไม่น้อยไปกว่าลูกของแม่ จะเห็นได้เสมอว่าเมื่อแม่เจ็บไข้บ้านจะเต็มไปด้วยลูก ๆ หลาน ๆ และญาติพี่น้องทุกครั้ง นั่นเป็นเพราะบารมีของแม่ที่มีต่อลูกหลานและญาติพี่น้องอย่างจริงใจ

บัดนี้ ลูกจะไม่ได้เห็นแม่นั่งไหว้พระสวดมนต์ก่อนนอนทุกคืนอีกแล้ว ทุกอย่างที่แม่เคยทำล้วนแต่สิ่งดีงาม ที่ลูกทุกคนต้องจารึก

ไว้ในความทรงจำอย่างไม่รู้ลืม แม้ช่วงสุดท้ายของแม่มาถึง แม่ยังไม่ลืมที่จะสั่งสอนลูก ไม่ให้ทะเลาะกัน จะทำสิ่งใดว่าอย่างไรให้ว่าตามกัน ลูกจะจำคำสอนนี้ไว้ประพฤติปฏิบัติ ตามที่แม่สั่งสอน เพื่อดวงวิญญาณของแม่อันเป็นสุดที่รักของลูก และขอให้ดวงวิญญาณของแม่ไปอยู่ในที่สงบสุข

ลูก ๆ

กราบขอบพระคุณ

ขอกราบนมัสการขอบพระคุณสมเด็จพระมหาธีราจารย์ พระคุณเจ้าทุก ๆ รูป และกราบขอบพระคุณท่านผู้มีเกียรติ ญาติ มิตร ทุกท่านที่สละเวลามาเป็นเกียรติในงานพิธีพระราชทานเพลิงศพ **คุณแม่แขก จันทร์สุขสวัสดิ์** ในครั้งนี้ ทั้งที่เคยช่วยงานมาตลอดทั้งในพิธีรดน้ำศพ ร่วมเป็นเจ้าภาพในงานสวดพระอภิธรรมทำบุญบำเพ็ญกุศล ตลอดจนถึงงานพระราชทานเพลิงศพ คณะเจ้าภาพ บุตร-ธิดา หลาน เหลน โหลน ทุกคน รู้สึกซาบซึ้งในน้ำใจและไมตรีจิตของทุก ๆ ท่านไว้ตลอดไป หากปรากฏว่าการต้อนรับอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นไปด้วยความไม่เรียบร้อยและไม่ทั่วถึงกันแล้ว ต้องขอกราบอภัยต่อทุก ๆท่านมา ณ โอกาสนี้ด้วย

กุศลใดอันพึงจะบังเกิดในการทำบุญครั้งนี้ ขอให้ทุก ๆ ท่านได้รับผลบุญโดยทั่วถึงกัน

ขอกราบขอบพระคุณ

บุตร-ธิดา-หลาน-เหลน-โหลน

คำสอนหลวงพ่อ

เราคือจิตที่สิงในกายหรือที่เรียกว่าอทิสมานกาย เราจริง ๆ คือจิต ร่างกายเป็นแต่เพียงเรือนร่างที่อาศัยชั่วคราว เมื่อเรานึกถึงอารมณ์ของจิต คำว่าเราคือจิตเราไม่เคยคิดเลยว่า ต้องการให้ร่างกายของเราแก่ ไม่ต้องการให้หิว ไม่ต้องการให้ปวดอุจจาระ ปัสสาวะ ไม่ต้องการให้ป่วยไข้ไม่สบาย ไม่ต้องการให้มีทุกข์อย่างอื่น ไม่ต้องการพลัดพรากจากของรักของชอบใจ ไม่ต้องการตายในที่สุด แล้วร่างกายมันตามใจเราไหม เราคือจิตร่างกายมันเป็นร่างที่อาศัย อารมณ์ที่เราต้องการแบบนี้ มีความปรารถนาเหมือนกันหมดทุกคน แล้วก็ร่างกาย มันตามใจเราไหม ลองนึกดู เวลานี้ เราอายุเท่าไรแล้ว ถ้าร่างกายมันเป็นของเราจริง เราพอใจอยู่แค่ไหน ถึงความเป็นหนุ่มเป็นสาว ร่างกายสมบูรณ์บริบูรณ์ก็เพราะว่าเราไม่อยากจะแก่ แล้วมันเชื่อไหมละ อยากจะกินอาหารอย่างไหนที่ว่ามันดีที่สุด ที่มันมีประโยชน์แก่ร่างกายที่สุด ร่างกายจะได้ไม่ทรุดโทรมแต่กินเข้าไปเท่าไรก็โทรมก็แก่ ยาขนาดไหนดีที่สุดกินแล้วไม่แก่ ไม่ป่วย ไม่ตาย กินเข้าไปเถอะ ไม่ช้ามันก็ตาย มันก็แก่ นี่เป็นอันว่าเราห้ามร่างกายไม่ได้ ในเมื่อร่างกายเราห้ามมันไม่ได้แล้วเราก็ต้องรู้ว่าร่างกายความจริงมันไม่ใช่เรา มันไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในร่างกาย ร่างกายไม่มีในเรา เราคือจิต ที่เรียกว่า อทิสมานกาย ที่เข้ามาอาศัยร่างกายเป็นเรือนร่างที่อาศัย อันนี้ร่างกายมันไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเราและไม่อยู่ในอำนาจของเรา เราจะปรนเปรอบังคับบัญชามันอย่างไรก็ตาม

มันจะไม่ยอมปฏิบัติตามด้วยประการทั้งปวง ถึงเวลาที่มันจะแก่ มันก็ต้องแก่ ถึงเวลาจะป่วยมันก็ต้องป่วย ถึงเวลาเวทนาต่าง ๆ เวทนาจะเกิดมันก็ต้องเกิด ถึงเวลามันจะตาย จ้างมันเท่าไรมันก็ไม่เอา แต่พอตายแล้ว ไปสวรรค์บ้าง ไปนรกบ้าง ไปเกิดเป็นเปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉานบ้าง ไปเป็นพรหมบ้าง ไปนิพพานกันบ้าง ไอ้ที่ไปจริง ๆ ร่างกายมันไปด้วยรึเปล่า มันก็เปล่า ร่างกายเน่าทับถมพื้นแผ่นดินอยู่ บางทีเขาก็เผา บางรายไม่ได้เผาก็เละกระจาย เป็นกรวดเป็นดิน อันนี้ ร่างกายไม่ได้ไป ผู้ที่ตกนรก ไปสู่สวรรค์ มันเป็นใคร นั่นแหละ คือเราที่เรียกกันว่าอทิสมานกาย หรือจิตที่สิงในกาย นี่มาถึงตรงนี้เรา จะเห็นได้ทันทีถ้าไม่โง่เกินไป หรือว่าไม่ฉลาดเกินพอดีที่จะเห็นว่า ร่างกายนี้มันไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเราจริง ๆ ในเมื่อมันไม่ใช่เรา ไม่ใช่ ของเราจริง ๆ จะไม่นั่งเมาเพื่อประโยชน์อะไรต้องการมันหรือเกิดมา ชาตินี้ความทุกข์ถมเต็มกำลังอยู่แล้ว เกิดในชาติหน้า ต่อ ๆไปมันก็ เป็นรูปนี้ ไม่ว่าชาติไหน แต่เกิดเป็นคนมันก็ยังดี แต่ถ้าเป็นคน เลวลงนรกไป มันก็นานนักถึงจะกลับมา นี่พระพุทธเจ้าพิจารณา เห็นว่าร่างกาย ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ ของเรา เราก็จงวางภาระเสีย ทำใจ ให้สบาย ว่าร่างกายนี้เกิดขึ้น มาในเบื้องต้นแล้ว มีความเสื่อมโทรม ไปในท่ามกลาง มีการแตกสลาย ไปในที่สุดเป็นของธรรมดา เอาใจ เข้าไปรับตัวธรรมดา เข้าไว้

ตนของตนเองก็ยังไม่มี ทรัพย์หรือบุตรจะมีแต่ไหน

"เจ้าจงใคร่ครวญอย่างนี้ จงคิดว่าเราเป็นผู้ไม่มีอะไรเลย ทรัพย์สินก็ไม่มี ญาติ เพื่อน ลูก หลาน เหลนไม่มี แม้ร่างกายเรา

ก็ไม่มี เพราะทุกอย่างที่กล่าวมามีสภาพพังหมด เราจะทำกิจที่ต้องทำตาม หน้าที่ เมื่อสิ้นภาระคือร่างกายพังแล้ว เราจะไปพระนิพพาน เมื่อความป่วยไข้ปรากฏจงดีใจว่า วาระที่เราจะมีโอกาสเข้าสู่นิพพานมาถึงแล้ว เราสิ้นทุกข์แล้ว คิดไว้อย่างนี้ทุกวันจิตจะชินจะเห็นเหตุผลเมื่อจะตายอารมณ์จะสบายดี แล้วก็เข้านิพพานได้ทันที

หลวงพ่อฤาษีลิงดำ

ทศพิธสามัคคีธรรมกถา

ถวายพระธรรมเทศนาโดย

* พระครูวิวิธธรรมโกศล (ชัยวัฒน์ ธมฺมวฑฺฒโน)

วัดประยุรวงศาวาส

วันพุธที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๘ เวลา ๑๗.๐๐ น.

ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ในพระบรมมหาราชวัง

ขอถวายพระพร เจริญพระราชสิริสวัสดิ์พิพัฒนมงคลพระชนมายุสุขทุกประการ จงมีแด่สมเด็จพระปรมินทรธรรมิกมหาราชาธิราชเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ บัดนี้จะรับพระราชทานถวายวิสัชนาพระธรรมเทศนา ใน"ทศพิธสามัคคีธรรมกถา" พรรณนาข้อธรรม ซึ่งเป็นเครื่องกระทำผู้ประพฤติให้เป็นที่พึ่ง, ที่รัก, ที่ระลึก และความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ส่งเสริมความรู้รักสามัคคี ฉลองพระเดชพระคุณประดับพระปัญญาบารมี ถ้ารับพระราชทานถวายวิสัชนาไป มิได้ต้องตามโวหารอรรถาธิบายในพระธรรมเทศนา ณ บทใดบทหนึ่งก็ดี ขอเดชะ พระเมตตาคุณ พระกรุณาคุณ

* ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็น "**พระพิจิตรธรรมพาที**" เมื่อ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๘

พระขันติคุณ ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานอภัยแก่อาตมะ ผู้มีปัญญาน้อย ขอถวายพระพร

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ
นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ
นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ

ทานํ สีลํ ปริจฺจาคํ อาชฺชวํ มทฺทวํ ตปํ
อกฺโกธํ อวิหึสญฺจ ขนฺติญฺจ อวิโรธนํ
สพฺเพสํ สงฺฆภูตานํ สามคฺคี วุฑฺฒิสาธิกาติ.

บัดนี้ จักถวายวิสัชนาพระธรรมเทศนา ใน **“ทศพิธสามัคคีธรรมกถา”** ฉลองพระเดชพระคุณ ประดับพระปัญญาบารมี อนุโมทนาพระราชกุศลทักษิณานุปทานกิจ ที่สมเด็จบรมบพิตร พระราชสมภารเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทรงบำเพ็ญพระราชกุศล อุทิศเป็นทิพยสมบัติทูนถวายแด่ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ซึ่งเสด็จสวรรค์ครรไล แล้วนั้น

สมเด็จพระบรมบพิตร ทรงมีพระราชหฤทัยเปี่ยมด้วยพระกตัญญูกตเวทิตาธรรม ทรงปฏิการะสนองพระเดชพระคุณ สมเด็จพระบรมราชชนนี ด้วยพระทัย

กตัญญูและบูชา เป็น **"มาตุปัฏฐานธรรม"** ความกตัญญูกตเวที พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสสอนให้แสดงต่อผู้มีพระคุณส่วนบูชา.. ตรัสสอนให้แสดงต่อผู้มีความดี สมเด็จพระบรมราชชนนี พระองค์ทรงสมบูรณ์ทั้งส่วนแห่งพระคุณและส่วนแห่งความดี

อาศัยพระคุณทั้งสองส่วนนี้ ในเวลาที่สมเด็จพระบรมราชชนนี ทรงพระประชวร ก็ทรงเป็นพระธุระทุกสิ่งทุกประการ ทรงถนอมพระหฤทัยให้ชื่นบานตลอดจนอวสานสมัย นับว่า พระองค์ทรงบำเพ็ญกิจอันเป็นยอดของกตัญญูกตเวทีบุคคล และยังทรงบำเพ็ญพระราชกุศลทักษิณานุปทานทูนถวาย ฉลองพระเดชพระคุณเป็นลำดับมามิได้ขาด เข้าลักษณะว่า **"ยามท่านอยู่ก็ทรงอุปัฏฐาก ยามท่านจากก็ทรงอุปถัมภ์"** ถ้าพระองค์สมเด็จพระบรมราชชนนี จะทรงทราบด้วยพระญาณวิถีทางใด ก็จะทรงพระโสมนัสปราโมทย์อนุโมทนาในพระราชกุศล สำเร็จเป็นปัตตานุโมทนามัย

สมเด็จพระบรมราชชนนีพระองค์นั้น **"ทรงเป็นแม่ที่สง่าและทรงเป็นย่าที่ประเสริฐ"** ทรงสูงส่ง ด้วยพระคุณธรรม, พระบุญญาธิการ, พระปณิธาน, และพระอัจฉริยภาพ

๑. **ทรงสูงส่งด้วยพระคุณธรรม** – คือทรงสูงส่งด้วยพระพรหมวิหารธรรม, พระสังคหวัตถุธรรม และพระกตัญญูกตเวทิตาธรรม ทรงเพียบพร้อมทั้ง ศักดิ์, ศรี และ ศีล, **ศักดิ์**..คือพระอิสริยยศ **ศรี**..คือสิริและพระบารมี สมเด็จย่าทรงดำรงพระองค์ได้งดงาม นุ่มนวล อ่อนโยน อ่อนหวาน ต่อวุฑฒบุคคล ทรงนอบน้อมต่อพระสงฆ์ และทรงพระเมตตา ต่อพสกนิกรทุกถ้วนหน้า **“ทรงเป็นศรีเรือน..”** ทรงอภิบาลพระธิดาและพระโอรส ให้ทรงพระเกษมสำราญและได้รับการศึกษา ทั้งในและนอกพระราชอาณาจักร ในขณะที่ทรงเป็นสมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์ **“ทรงเป็นศรีเมือง”** ..ทรงเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ทรงปกครองไพร่ฟ้าด้วยผาสุก ในขณะที่ทรงเป็นสมเด็จพระศรีนครินทร์ และ **ศีล**..ทรงเป็นผู้เว้นจากบาปอกุศลธรรมทั้งปวง ทั้งนี้เพราะพระองค์...

“ ทรงพระศรัทธาศาสนาพุทธ พระหวังวิมุตติธรรมวิถี
ทรงกัมมัฏฐานพระองค์ท่านมี ศรัทธาวิธีวิปัสสนา
ทรงอุปถัมภ์บำรุงมิขาด วัดวาอาวาสพระศาสนา
พระสงฆ์องค์เจ้าเหล่าคนชรา คนอนาถาพิกลพิการ ”

ทรงเป็นพุทธมามกะที่ดำรงมั่นในพระธรรมวินัย

ไตรสิกขา ทรงเอาพระทัยใส่ในการเผยแพร่พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าออกสู่ประชาชน ทรงมีพระกรุณาต่อพสกนิกรผู้นับถือต่างศาสนา และต่างความเชื่อถือกับพระองค์

๒. **ทรงสูงส่งด้วยพระบุญญาธิการ** – พระองค์ทรงเป็นพระบรมราชชนนี ที่ได้บำเพ็ญพระบารมี มาแต่ปุเรชาติ จนได้พระราชทานกำเนิดพระมหากษัตริย์ชาติไทยถึง ๒ พระองค์ ด้วยอำนาจ ปุพเพกตปุญญตา และพระวาสนาที่ทรงสร้างสมมาแต่อดีต ดุจพระนางผุสดี มเหสีพระเจ้ากรุงสญชัยในพระเวสสันดรชาดก ต่างแต่พระนางผุสดี ทรงมีพระราชโอรสคือพระเวสสันดร และพระนัดดาคือพระชาลี เป็นกษัตริย์แห่งสีพีนคร หาใช่พระโอรสทั้งสองพระองค์ ดุจสมเด็จพระบรมราชชนนีไม่

๓. **ทรงสูงส่งด้วยพระปณิธาน** – ทรงมีพระทัยหวังให้ไทยเป็นไท.. ทรงให้รู้จักและรักวัฒนธรรมประเพณีไทย ทรงศึกษาและปฏิบัติตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ทรงมุ่งปลูกป่าและช่วยพสกนิกรผู้ยากไร้ เช่น..

ยาก – เพราะปัญหาสุขภาพพลานามัย ทรงจัดตั้งหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ ในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ที่เรียกย่อ ๆ ว่า **"พอ.สว."** **"แพทย์อาสาสมเด็จย่าจัดทำ ชักชวนชี้นำไปทุกถิ่นที่ ทุรกันดารป่าดงพงพี**

ด้วยพระบารมีคนไข้หายพลัน" จนได้รับเฉลิมพระนามว่าเป็น **"พระมารดาแห่งแพทย์ชนบท"** และทรงเป็นนักสังคมสงเคราะห์ชั้นแนวหน้า

ยาก – เพราะขาดการศึกษา เนื่องด้วยด้อยโอกาส เพราะอยู่ไกลเกินไป หรือยากจนเกินไป ทรงสร้างสถานการศึกษาให้

ยาก – เพราะการทำมาหาเลี้ยงชีพ ทรงหาพืชพันธุ์ธัญญาหารและแนะนำวิธีการให้

ยาก – เพราะขาดแคลนน้ำกินน้ำใช้ ทรงแก้ไขด้วยการปลูกป่าพัฒนาฟื้นฟูธรรมชาติ เช่น โครงการพัฒนาดอยตุง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เป็นต้น..

"ทรงพัฒนาปลูกป่าดอยตุง พระทรงหมายมุ่งให้บังเกิดผล
เพิ่มพูนป่าไม้เพื่อไทยทุกคน ในแผ่นดินดลอาณาจักรไทย
ให้รู้คุณค่าของป่าทั่วกัน ขาดป่าแล้วจะหันไปหาฝนที่ไหน
ความชุ่มชื่นฉ่ำดื่มด่ำหัวใจ จะเกิดมีได้เพราะป่าสมบูรณ์"

ยาก – เพราะอยู่ในถิ่นทุรกันดาร เช่น ตำรวจทหารที่ปฏิบัติราชการพิทักษ์รักษาประเทศตามป่าเขาลำเนาไพร มีความลำบากในหลาย ๆ ด้าน ทรงตั้งมูลนิธิสงเคราะห์ตำรวจตระเวนชายแดนขึ้น ยังความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณแก่ตำรวจทหารเป็นล้นพ้น..

"เหล่า ตชด.น้ำตาคลอหน่วย สมเด็จย่าช่วยทรงบำรุงขวัญ
ต่างสำนึกพระคุณการุณย์นิรันดร์ ปกป้องเขตขัณฑ์ดินแดนของไทย
ตำรวจทหารที่ผ่านศึกมา พระทรงช่วยหาทุนเพิ่มเสริมให้
ขายดอกป๊อบปี้มีน้ำพระทัย พระทรงห่วงใยตำรวจทหารทุกคน"

พระราชกรณียกิจที่ทรงบำเพ็ญทั้งปวง ล้วนเป็นพระปณิธานที่สูงส่งและทรงมุ่งหวัง

๔. **ทรงสูงส่งด้วยพระอัจฉริยภาพ** – จากสามัญชนจนถึงได้รับพระราชทานสถาปนาพระอิสริยศักดิ์ เป็นสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงบำเพ็ญสรรพกรณียกิจเพื่อพสกนิกรชาวไทยได้สำเร็จสมพระทัยปรารถนาทุกประการตามที่ทรงดำริและทรงบำเพ็ญ, ทรงเต็มเปี่ยมทั้ง **"บารมีธรรม"** และ **"บารมีกรรม"** ยากที่บุคคลจะเสมอเหมือนได้

อาศัยพระมหากรุณาธิคุณเป็นอเนกประการที่สมเด็จย่าได้ทรงบำเพ็ญแล้วนั้น ครั้นถึงคราวที่พระองค์เสด็จสวรรค์ครรไล พสกนิกรชาวไทยต่างรู้สึกพ้องกันว่า **"สมเด็จย่าอยู่ชาวไทยอบอุ่น สมเด็จย่าสิ้นบุญชาวไทยว้าเหว่"** อันทุกข์โศกที่ประเทศชาติได้สูญเสียพระองค์ไป มิใช่แต่ประชาชนทั้งประเทศเท่านั้นที่เสียน้ำตา แม้แต่ฟ้ายังร่ำไห้พระพิรุณโปรยปรายลงมาเป็นเหตุน่าอัศจรรย์ ดังนักกวีท่านหนึ่งประพันธ์ไว้ว่า...

อาดูรพูนเทวษให้ โหยหา
พระสู่สวรรค์ครรไลลา ลับแล้ว
ความดีที่ทรงกรุณา ปกแผ่ พระเฮย
สู่สวรรค์วิมานแก้ว สฤษดิ์แล้วสมประสงค์

ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาส อนุสรณ์เหตุการณ์ถวายเป็นพระราชกุศลถึงสมเด็จย่า ว่า..

พ.ศ.สองพันห้าร้อยสามสิบแปดนี้ **วันอังคารที่สิบแปดกรกฎา**
ชาวไทยทุกคนทุกข์ท้นอุรา **เมื่อสามทุ่มกว่าสิบเจ็ดนาที**
เหตุการณ์วันนั้นสำคัญยิ่งนัก จารึกประจักษ์ความโศกหมองศรี
ศิริราชตึกแปดสิบสี่ปี **ชั้นห้า**แห่งนี้**โรงพยาบาล**
องค์สมเด็จย่าสวรรคต ไทยทั่วทั้งหมดต่างโศกศัลย์
เก้าสิบสี่พรรษาแปดเดือนยี่สิบเจ็ดวัน สมเด็จย่าท่านจากลูกหลานไทย
เหมือนหนึ่งหัวใจคนไทยถูกสับ สุดที่จะรับความช้ำหม่นไหม้
น้ำตารินหลั่งทั่วทั้งแดนไทย มองดูหน้าใครเห็นแต่น้ำตา
สุดจะหักอารมณ์ข่มความเศร้า หัวใจหงอยเหงาต่างละห้อยหา
ต่อแต่นี้ไปไม่มีสมเด็จย่า สุดแสนเหว่ว้าสุดสายตาแล...

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พระองค์ทรงพระปรีชาสามารถ เสด็จบำเพ็ญพระราชกรณียกิจใกล้ไกล ยังพสกนิกรให้ชื่นบานผ่องใส แม้พระองค์จะสวรรคตไป

ตามปกติวิสัยแห่งสังขาร แต่พระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ยังทรงประทับแนบแน่นอยู่ในดวงใจของชาวไทยตลอดกาล

พระราชภารกิจทั้งปวง ที่ทรงได้บำเพ็ญมาแต่ต้นจนตลอดพระชนม์ชีพของพระองค์ ทั้งในฐานะสมเด็จพระบรมราชชนนี, ในฐานะสมเด็จย่าของราษฎร, ในฐานะที่ทรงเป็นพุทธมามกะ, และในฐานะที่ทรงเป็นชาวไทย ล้วนแต่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งใหญ่ไพศาล แก่ประเทศชาติ พระศาสนา และประชาชน พระองค์จึงทรงได้รับยกย่อง เฉลิมพระนามตามพระเกียรติคุณ จากพสกนิกรว่า **“ทรงเป็นย่าของปวงชนชาวไทย”** แม้ชาวไทยภูเขาที่เคยได้รับพระมหากรุณาฯ ต่างก็ร่วมใจถวายความจงรักภักดี เฉลิมพระนามพระองค์ท่านว่า **“แม่ฟ้าหลวง”** ซึ่งมีความหมายว่า...

“แม่ฟ้าหลวง” คือแม่ฟ้าประดับฟ้า ส่องนภาทั่วประเทศทุกเขตขัณฑ์
ราษฎรไทยภูเขาทุกเผ่าพันธุ์ ทรงพลิกผันจากทุกข์เข็ญเป็นปรีดา
“ย่า“ ทรงเยือนถ้วนถิ่นดินแดนไหน **“ย่า”** ทรงให้พืชพันธุ์อันมากค่า
“ย่า” ทรงงานโอฬารตระการตา **“ย่า”** ทรงรักปวงอาณาประชากร
เป็นแม่ฟ้าแม่เจ้าฟ้าสองกษัตริย์ สองพระหัตถ์ทรงสร้างทรงสรรสอน
ทรงเป็นศรีนครินทร์บดินทร ทรงดับร้อนพสุธาทุกคราคราว ฯ

อนึ่ง พระธรรมเทศนา ทศพิธสามัคคีธรรมกถา ที่อาตมภาพขอพระราชทานถวายวิสัชนา ณ บัดนี้ เป็น **หัวข้อธรรมที่สมเด็จพระบรมราชชนนี ทรงมีพระราชกระแสรับสั่ง ครั้งที่พระองค์เสด็จประทับแรม ณ โครงการชลประทานน้ำอูน จังหวัดสกลนคร เมื่อวันเสาร์ที่ ๑ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๒๖ ในมงคลสมัยขึ้นปีใหม่** ณ ที่นั้น ผู้แทนข้าราชบริพาร ข้าราชการและประชาชน ที่มาเฝ้าถวายพระพร ได้กราบบังคมทูลเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระบรมราชชนนีว่า พระองค์ทรงยึดมั่นในทศพิธราชธรรม และได้ทรงนำมาปฏิบัติเป็นพระราชจริยาวัตร ทำให้ข้าราชบริพารทั้งหลายได้ตั้งใจประกอบกิจการ เต็มกำลังกาย กำลังความคิด ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต

สมเด็จพระบรมราชชนนี ได้ทรงมีพระราชดำรัสตอบอย่างสั้น ๆ แต่เต็มไปด้วยความลึกซึ้ง ความว่า.. "หลาน ๆ ทั้งหลาย ซึ่งมีแม่ทัพและผู้ว่าฯ เป็นหัวหน้า ฉันขอขอบใจมาก ที่แม่ทัพได้กล่าวคำอวยพรให้ตะกี้นี้ และได้กล่าวถึงทศพิธราชธรรมด้วย ฉันรู้สึกซาบซึ้งมากในคำพูดที่ได้กล่าวมา แต่สิ่งต่าง ๆ ที่ฉันได้ทำไปแล้ว หรือจะทำต่อไป ก็ไม่ได้ทำคนเดียว ฉันอยากจะทำ..แต่มีผู้คนหลายคนช่วยกัน เช่น รัฐบาลก็ได้ช่วยมาก พวกหลาน ๆ ทั้งหลาย

ก็ได้ช่วยกัน เช่น อย่างเมื่อวานนี้ ฉันอยากจะให้ผ้าห่มกับคนที่หนาว ๆ ก็ไปปรึกษาหารือกัน และไปช่วยกันจนได้ผล

ดังนั้น สิ่งที่ฉันทำไปและได้ประโยชน์ ก็ทุกท่านทุกหลานทุกคน ได้มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย แต่สิ่งที่ฉันอยากทำ ก็เพราะว่าเกิดด้วยความสงสาร เพราะผู้คนที่ได้รับความลำบากต่าง ๆ ตามหลักศาสนาก็ว่าได้บุญ ดังนั้นหลาน ๆ ทุกคนก็ได้บุญกันทั้งนั้น อย่างที่ฉันว่ามาแล้วว่าทำคนเดียวไม่ได้ ถ้าฉันทำคนเดียวก็ไม่สำเร็จ และที่พูดถึงทศพิธราชธรรม, ทศพิธราชธรรมก็ว่ากันว่าเป็นธรรมของราชา แต่ที่จริง เป็นธรรมของคนทั่วไป

เพราะฉะนั้น ฉันอยากจะเปลี่ยนชื่อนิดหนึ่งชื่อว่า "ทศพิธสามัคคีธรรม" คือทำอะไรทำด้วยกัน ถ้าเราไม่ทำด้วยกัน ไม่ทำด้วยความสามัคคี สิ่งต่าง ๆ จะไม่สำเร็จ เพราะฉะนั้น ขอขอบใจทุกคน พร้อมทั้งครอบครัวด้วยจงมีความสุขทั้งกายและใจ จะได้มีกำลังปฏิบัติหน้าที่ต่อไปด้วยดี"

ตามพระราชดำรัสนี้ ทรงแฝงไว้ด้วยธรรมอันเป็นหลักชัยให้เกิดสุข ดังพระราชดำรัสที่ว่า "**ฉันอยากจะ**"ให้" ผ้าห่มกับคนที่หนาว ๆ" อันนี้ทรงมุ่งจะบำเพ็ญพระ

บารมีข้อทาน.. การแบ่งปัน, การเสียสละ, หมายให้เขาพ้นจากทุกข์นั้น ๆ พระราชดำรัสที่ว่า **"ฉันอยากทำ..ก็เพราะว่าเกิดความสงสาร"** อันนี้ทรงมุ่งพรหมวิหารธรรม ข้อเมตตาปรารถนาสุข, และกรุณา ปรารถนาให้พ้นทุกข์ พระราชดำรัสที่ว่า **"ทำอะไรทำด้วยกัน"** และ **"ช่วยกัน"** นั้น ทรงมุ่งหมายความพร้อมเพรียง ความไม่นิ่งดูดาย ความมีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน อันได้แก่สามัคคี, พระราชดำรัสสุดท้ายที่ว่า **"จงมีความสุขทั้งกายและใจ จะได้มีกำลังปฏิบัติหน้าที่ต่อไปด้วยดี"** ข้อนี้ทรงพระราชทานมิ่งขวัญกำลังใจ และพระพรอันประเสริฐ

พระคุณธรรมตามพระราชดำรัสว่าด้วย "ทศพิธสามัคคีธรรม" นี้ มีหลักธรรมเป็น ๒ แผนก, ผนวกเข้าด้วยกัน คือทศพิธราชธรรม และสามัคคีธรรม, เฉพาะทศพิธราชธรรม ซึ่งเป็นคุณธรรมของประมุขชนทุกระดับชั้นมี ๑๐ ประการ ขอพระราชทานถวายโดยย่อ ๆ ดังนี้

๑. **ทาน** – ทรงให้ปันช่วยชาวประชา ๒. **ศีล** – ทรงรักษาความสุจริต ๓. **บริจาค** – ทรงบำเพ็ญกิจด้วยเสียสละ ๔. **อาชชวะ** – ทรงปฏิบัติพระภาระโดยซื่อตรง ๕. **มัททวะ** – ทรงความอ่อนโยนเข้าถึงประชาชน ๖. **ตบะ** – ทรงพ้นมัวเมาด้วยเผากิเลส ๗. **อักโกธะ** – ทรงถือ

เหตุผล ไม่โกรธา ๘. **อวิหิงสา** – ทรงมือหิงสานำร่มเย็น ๙. **ขันติ** – ทรงชำนะเข็ญด้วยขันติ ๑๐. **อวิโรธนะ** – มิทรงปฏิบัติคลาดจากธรรม ทรงปฏิบัติพระองค์และพระราชกรณียกิจ โดยมิผิดศีลธรรม, ราชธรรม, และโบราณราชประเพณี เป็นเหตุให้ได้รับความจงรักภักดีเป็นนิตยกาล

อนึ่ง สำหรับข้าราชการและชาวบ้านทั่วไป สมเด็จพระบรมราชชนนี มีพระประสงค์ให้น้อมนำราชธรรมทั้ง ๑๐ ประการนี้ ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต และประกอบกิจทุกประการ จนเกิดผลเป็นความชื่นบานแจ่มใส เพราะ ***“โลกอยู่ได้เพราะการให้, ไว้วางใจเพราะสุจริต, สำเร็จกิจเพราะเสียสละ, ไม่หายนะเพราะซื่อตรง, รักกันมั่นคงเพราะอ่อนโยน, ไม่เสียคนเพราะทนต่ออำนาจกิเลส, ประกอบเหตุด้วยเมตตา, จิตไม่พยาบาท, องอาจเพราะอดทน, และไม่สับสนในจารีตประเพณี”***

ในส่วนแห่งสามัคคีธรรม อันเป็นบ่อเกิดแห่งความร่วมใจ บันดาลให้สำเร็จสมปรารถนา สามัคคีนั้น โดยลักษณะได้แก่ ***ความพร้อมเพรียง ความปรองดอง และความกลมเกลียว*** ให้รักกันเหมือนพี่ ดีกันเหมือนน้อง ปรองดองกันเสมือนญาติ เป็นน้ำหนึ่งใจเดีย[illegible] ดุจสมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า สมเด็จพระ[illegible]เจ้าสิริกิติ์พระ

บรมราชินีนาถ และสมเด็จพระบรมราชชนนี ได้ทรง **"ทำชาวเขาให้เป็นชาวเรา"** ช่วยให้พสกนิกรชาวไทยมีไมตรีสามัคคีต่อกัน อยู่ร่วมกันโดยไม่หวาดระแวง มีความจงรักภักดีต่อชาติ มีความสำนึกตระหนักในความเป็นไทย แม้จะมีอะไรแตกต่าง แต่ก็ไม่ยอม **"แตกแยก.."** !

สมเด็จพระบรมราชชนนีพระองค์นั้น ทรงมุ่งหมายให้ชาวไทยทั้งชาติ รักใคร่กลมเกลียวกัน ไม่แบ่งเป็นฝักฝ่าย ซึ่งล้วนแต่มีผลร้ายทั้งสิ้น เพราะ...

แบ่งพวก	ทำให้เสียรัก
แบ่งพรรค	ทำให้เสียสามัคคี
แบ่งทั้งพวกแบ่งทั้งพรรค	เสียทั้งความรักความสามัคคี
ไม่แบ่งพวก	ก็ไม่เสียรัก
ไม่แบ่งพรรค	ก็ไม่เสียสามัคคี
ถ้ารวมพวกรวมพรรค	ได้ทั้งความรักทั้งความสามัคคี

ความสามัคคีเมื่อเกิดแล้ว บางครั้งก็ยากจะรักษาให้คงอยู่ เพราะจิตใจบุคคลย่อมผันแปรเอาแน่ไม่ได้ เหตุนี้เมื่อหวังจะยังสามัคคีให้ตั้งมั่น ต้องหันเข้าหาธรรมอีกประการหนึ่ง ซึ่งเป็นเครื่องพยุงสามัคคีให้มั่นคง ขันติธรรมความอดทนอดกลั้น เป็นองค์ธรรมอันหนึ่งซึ่งดำรง

สามัคคีไว้ได้ เมื่อสิ่งไม่พอใจมากระทบกระทั่งก็อดกลั้นไว้หนักแน่น ไม่หวั่นไหว หรือใครเป่าก็ปลิว **ต้องมีขันติ..คืออดใจ, มีฐิติ..คือหยุดใจ และมีทมะ..คือข่มใจ** ไม่มองกันในแง่ร้าย มีความเข้าใจกันดี ไม่มีอคติ ไม่วิวาทแก่งแย่งกันเพราะความเห็น เช่น กษัตริย์ลิจฉวีผู้ครองแคว้นวัชชีโดยสามัคคีธรรม อันพระเจ้าอชาตศัตรู ผู้เป็นใหญ่ในแคว้นมคธ หวังจะปราบวัชชีชนบทให้อยู่ในอำนาจ จึงทรงแต่งวัสสการพราหมณ์ผู้เป็นมหาอำมาตย์ราชวัลลภ ไปยุยงกษัตริย์ลิจฉวีให้แตกสามัคคีกัน สุดท้ายพระนครไพสาลีก็พินาศ เรื่องนี้ปรากฏในคัมภีร์สุมังคลวิลาสินี อรรถกถาแห่งทีฆนิกายมหาวรรค

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ผู้ทรงเป็นจอมปราชญ์ ได้พระราชนิพนธ์เตือนใจไว้บทหนึ่งว่า ***"อันชาติใดไร้รักสมัครสมาน จะทำการสิ่งใดย่อมไร้ผล แม้ชาติย่อยยับอับจน บุคคลจะสุขอยู่อย่างไร ?"***

รวมความว่า ทศพิธและสามัคคีธรรม ที่สมเด็จพระบรมราชชนนีมีพระประสงค์ให้ประพฤติปฏิบัตินี้ เป็นประโยชน์ทางรัฐประศาสโนบาย ทรงติดอาวุธทางปัญญาให้ทรง ***"เพาะเชื้อแห่งความดี"*** ให้เกิดมีในใจ เพราะ ***"บ้านเมืองจะน่าอยู่อาศัยเป็นแผ่นดินทอง ต้องสร้างด้วยแผ่นดิน***

ธรรม” แล้วแผ่นดินทองก็จะมาเอง

คุณธรรมทั้ง ๒ หมวดนี้ เมื่อบุคคลบำเพ็ญให้เป็นไปด้วยดี ย่อมมีอานิสงส์ส่งผลให้พ้นจากวิหิงสา เป็นเกราะป้องกันภัยพิบัติ ประสาธน์ให้สำเร็จกิจ ปิดประตูแห่งความชั่วต่าง ๆ เป็นทางให้ลุถึงสุขและเจริญก้าวหน้า สมดังอุเทสเทศนาว่า **สพฺเพสํ สงฺฆภูตานํ สามคฺคี วุฑฺฒิสาธิกา** ความว่า ความพร้อมเพรียงและเสียสละของหมู่คณะนำความสุขและความเจริญมาให้ เหตุนี้สมเด็จพระบรมราชชนนี จึงทรงมีพระราชดำรัสให้พสกนิกรทุกหมู่เหล่าช่วยกัน **เสกสร้าง สืบสาน สนับสนุน และส่งเสริม** คุณธรรมเหล่านี้ ให้เจริญงอกงามขึ้นในอัธยาศัย เพื่อชาวไทยจักได้มีโอกาส **ส่องแสง..!**

สมเด็จพระบรมราชชนนี ทรงพระเมตตาปรารถนาสุขสุดที่จะประมาณ ต่อพระราชธิดา พระราชโอรส และพสกนิกรทุกถ้วนหน้า แม้พระชนมายุลุวัยชรา ก็มิได้ทรงท้อหรือถอยพระทัย ยังทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจทั้งมวล ล้วนเป็นปัจจัยแก่ความเจริญแห่งไทยประเทศ พระเกียรติคุณทั้งปวง ดังถวายวิสัชนามา ย่อมเป็นที่สรรเสริญแห่งบัณฑิต สมด้วยพระพุทธภาษิตว่า **สปฺปุริโส ภิกฺขเว กุเล ชายมาโน พหุชโน ชนสฺส หิตาย สุขาย โหติ** ความว่า

ดูกรภิกษุทั้งหลาย สัตบุรุษเมื่อเกิดขึ้นในตระกูล ย่อมเกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุขแก่ชน เป็นอันมาก ดุจมหาเมฆยังฝนให้ตก ยังข้าวกล้าให้งอกงาม เป็นประโยชน์แก่มหาชนฉะนั้น ฯ

การที่สมเด็จพระบรมราชชนนี เสด็จสวรรค์ครรไลนี้ ย่อมนำมาซึ่งวิปโยคโศกาลัยในพระราชหฤทัย แห่งสมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า, พระบรมวงศานุวงศ์, ข้าราชบริพาร ตลอดถึงเหล่าพสกนิกร ต่างอนุสรณ์คำนึงถึงพระเกียรติคุณของพระองค์ท่านอันปรากฏอยู่ในใจ แต่ก็เป็นการสุดวิสัยสามารถ เพราะเป็นธรรมชาติแห่งสังขารมีสภาวะ คือ **เกิดขึ้น ดำรงอยู่ และดับไป** เป็นธรรมชาติอันใคร ๆ **"กำหนดไม่ได้ ทายไม่ออก บอกไม่ถูก"** ว่าจะเกิดหรือพบประสบเมื่อใด ?

อนึ่ง สมเด็จพระบรมบพิตร ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลสืบเนื่องมาโดยลำดับ กับทั้งปวงประชาร่วมกันบำเพ็ญทูนถวาย เป็นปูชนียกรณีย์ทั่วประเทศ จวบจนวาระนี้ ก็เพราะต่างสำนึกในพระเมตตาคุณ และพระมหากรุณาธิคุณ ที่ทรงมีต่ออาณาประชาราษฎร์ แม้พระองค์จะเสด็จสวรรค์ครรไลไปแล้ว ก็เป็นการจากไปเพียงพระสรีระสังขาร แต่พระเกียรติคุณหาได้เสื่อมสลายจากจิตใจของ

พสกนิกรชาวไทยไม่ ดังพระบาลีที่สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดา ได้ตรัสไว้ว่า **รูป ชีรติ มจฺจานํ นามโคตฺตํ น ชีรติ** นักปราชญ์ทางกวีท่านหนึ่งแปลไว้ไพเราะว่า...

ดินจะกลบ ลบกาย วายสังขาร
ไฟจะผลาญ ชีพให้ มลายสูญ
แต่ความดี ที่ทำไว้ ได้ค้ำคูณ
ย่อมเทอดทูน แทนซาก เมื่อจากไป

บัดนี้ ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาส อนุสรณ์ถึงพระเกียรติคุณและพระมหากรุณาธิคุณ ของสมเด็จพระบรมราชชนนี ถวายในท้ายแห่งพระธรรมเทศนาว่า...

ต่อแต่นี้ไปชาวไทยทั้งชาติ ทุกคนต้องขาดสมเด็จย่าแล้วไซร้
เมื่อก่อนพระองค์ทรงเสด็จไป ไม่นานยังได้เสด็จกลับมา
พระเสด็จโลซานน์สวิสเซอร์แลนด์ กลับมาสู่แดนไทยแลนด์ดังว่า
นี่พระไปลับไม่กลับคืนมา ชาวไทยทั่วหน้ารำลึกถึงพระองค์
น้ำตาคนไทยต้องไหลรินร่วง พระแม่ฟ้าหลวงพระคุณสูงส่ง
จากลูกหลานไทยที่หัวใจมั่นคง เทอดทูนพระองค์ตลอดมา
พระเสด็จจากสรวงสู่เมืองมนุษย์ จนในที่สุดองค์สมเด็จย่า
สร้างพระบารมีเป็นที่บูชา กลับสวรรค์อีกคราต้องสูงชั้นขึ้นไป

รัตนัตยานุภาเวนะ ขอเดชะอำนาจทั้งหลาย
คุณแห่งพระรัตนตรัย กุศลที่ได้พร้อมกันบำเพ็ญ
ปวงบุญสุนทร์ทานการกุศลสร้าง ทุกสิ่งทุกอย่างโปรดรับรู้เห็น
น้อมเกล้าถวายขอจงได้เป็น พลังเฉกเช่นทิพยปัจจัย
ขอสมเด็จย่าพระแม่ฟ้าหลวง ของไทยทั้งปวงทรงพิสุทธิ์ใส
สถิตเสวยทิพย์วิมานสถานใด ขอพระองค์จงได้ทรงพระสำราญ ฯ

ขออำนาจพระราชกุศลทั้งมวล ที่สมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า ทรงบำเพ็ญพระราชทานทูนถวาย ด้วยพระทัยกอปรด้วยพระกตัญญูกตเวทิตาคุณนี้ จงสัมฤทธิ์เป็นมหิทธิวิบากสมบัติ แด่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีสมดังพระราชปณิธานทุกประการ

ในอวสานแห่งพระธรรมเทศนานี้ พระสงฆ์ฐานานุกรมเปรียญ ๔ รูป จะได้รับพระราชทาน สวดคาถาธรรมบรรยาย โดยสรภัญญะวิธีสืบต่อไป

รับพระราชทานถวายพระธรรมเทศนา ฉลองพระเดชพระคุณมา ขอยุติลงด้วยประการฉะนี้ฯ

ขอถวายพระพร

แหล่ "อาลัยสมเด็จย่าแม่ฟ้าหลวง"

** พระครูวิวิธธรรมโกศล*

พ.ศ.สองพันห้าร้อยสามสิบแปดนี้ **วันอังคารที่สิบแปดกรกฎา**
ยี่สิบเอ็ดจุดสิบเจ็ดนาฬิกา **คือสามทุ่มกว่าสิบเจ็ดนาที**
เหตุการณ์วันนั้นสำคัญยิ่งนัก จารึกประจักษ์ความโศกหมองศรี
ศิริราชตึกแปดสิบสี่ปี **ชั้นห้า**แห่งนี้โรงพยาบาล
องค์สมเด็จย่าสวรรคต ไทยทั่วทั้งหมดต่างโศกศัลย์
เก้าสิบสี่พรรษาแปดเดือนยี่สิบเจ็ดวัน สมเด็จย่าท่านต้องจากลูกหลานไทย
เหมือนหนึ่งหัวใจคนไทยถูกสับ สุดที่จะรับความช้ำหม่นไหม้
น้ำตารินหลั่งทั่วทั้งแดนไทย มองดูหน้าใครเห็นแต่น้ำตา
สุดจะหักอารมณ์ข่มความเศร้า ทั่วไทยหงอยเหงาต่างละห้อยหา
ต่อแต่นี้ไปไม่มีสมเด็จย่า สุดแสนเหว่ว้าสุดสายตาแล

อนิจจา วต สังขารา เราท่านเกิดมาล้วนไม่เที่ยงแท้
ร่างกายสังขารเวียนผันเปลี่ยนแปร สุดท้ายแน่ ๆ ต้องสิ้นลมปราณ
ทราบกันทั่วไปไม่ว่าชายหญิง เป็นเรื่องจริงใช่ไหมเล่าท่าน
แต่มาบัดนี้ทำใจยากครัน หัวใจไหวหวั่นสุดแสนอาลัย
สิ้นสมเด็จย่าแม่ฟ้าหลวง ชาวไทยทั้งปวงสุดกลั้นโศกได้
พระเสด็จสู่สัคคาลัย สวรรคตไปจากปวงประชา
เป็นการสูญเสียที่ยิ่งใหญ่ ของชนชาติไทยในครั้งนี้หนา
ทุก ๆ ดวงใจของไทยทั่วหน้า ระทมอุราเศร้าสุดรำพัน

---

* ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็น "**พระพิจิตรธรรมพาที**" เมื่อ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๘

โอ้สมเด็จย่าผู้ทรงพระคุณ เมตตาการุณย์ไม่เลือกชนชั้น
ทรงทำทุกอย่างในทางสร้างสรรค์ เพื่อไทยอยู่กันด้วยความร่มเย็น
พระทรงคุณธรรมนำปวงชาวไทย เป็นแบบอย่างไว้ให้เราได้เห็น
ความกตัญญูนี้ชัดเด่น ถือเป็นกฎเกณฑ์ตราบพระชนชีพชนม์
ท่านใดทำคุณเกื้อหนุนสั่งสอน พระเอื้ออาทรมิได้สับสน
ยกย่องเชิดชูทุกผู้ทุกคน มีพระกมลกตเวที

ทรงพระศรัทธาศาสนาพุทธ พระหวังวิมุตติธรรมวิถี
ทรงกัมมัฏฐานพระองค์ท่านมี ศรัทธาวิธีวิปัสสนา
ทรงอุปถัมภ์บำรุงมิขาด วัดวาอาวาสพระศาสนา
พระสงฆ์องค์เจ้าเหล่าคนชรา คนอนาถาพิกลพิการ

โครงการสำคัญแก่บ้านเมืองไทย ยังมีมากหลายเกินคำกล่าวขาน
จะยกมากล่าวเพียงบางประการ คิดว่าทุกท่านคงจำได้ดี
แพทย์อาสาสมเด็จย่าจัดทำ ชักชวนชี้นำไปทุกถิ่นที่
ทุรกันดารป่าดงพงพี ด้วยพระบารมีคนไข้หายพลัน
เหล่า ตชด.น้ำตาคลอหน่วย สมเด็จย่าช่วยทรงบำรุงขวัญ
ต่างสำนึกพระคุณการุณย์นิรันดร์ ปกป้องเขตขัณฑ์ดินแดนของไทย
ตำรวจทหารที่ผ่านศึกมา พระองค์ทรงหาทุนเพิ่มเสริมให้
ขายดอกป๊อปปี้มีน้ำพระทัย พระทรงห่วงใยตำรวจทหารทุกคน

ทรงพัฒนาปลูกป่าดอยตุง พระทรงหมายมุ่งให้บังเกิดผล
เพิ่มพูนป่าไม้เพื่อไทยทุกคน ในแผ่นดินดลอาณาจักรไทย
ให้รู้คุณค่าของป่าทั่วกัน ขาดป่าแล้วจะหันไปหาฝนที่ไหน
ความชุ่มชื่นฉ่ำดื่มด่ำหัวใจ จะเกิดมีได้เพราะป่าสมบูรณ์

แม้พระชนมายุลุวัยชรา พระยังอุตส่าห์ช่วยเหลือเกื้อหนุน
ทรงเป็นแบบอย่างในทางเกื้อกูล ไทยโศกาดูรเสียดายพระองค์
พระปณิธานพระองค์ท่านทรงตั้ง พระทัยมุ่งหวังดำริประสงค์
ให้ชนชาติไทยเทิดไว้ธำรง สามสิ่งให้คงในหัวใจไทย

ชาติศาสนาพระมหากษัตริย์ มวลประชารัฐร่วมรักษาไว้
จึงสู้ลำบากพระวรกาย ตกออกเหนือใต้อีสานภาคกลาง
แดนดินถิ่นใดยากไร้ขาดแคลน ลำบากยากแค้นชาวเขาพื้นล่าง
เจ็บไข้ขัดสนทุกข์ทนหมดทาง อยู่ในที่ห่างคมนาคม
ห่างรถไกลเรือไปเหนือมาใต้ พระทรงหาให้หมอยาผ้าห่ม
ของกินเครื่องใช้ผ่อนคลายตรอมตรม พระทรงนิยมช่วยคนยากจน

สุดจะพรรณนาพระภารกิจ ที่ทรงอุทิศเพื่อไทยทุกหน
ลำบากพระวรกายพระทัยสู้ทน เพื่อประชาชนอยู่ดีกินดี
หมื่นแสนล้านคำนำมากล่าวขาน บันทึกจดจารไม่เพียงพอที่
พระภารกิจสมเด็จย่าทรงมี ล้นพ้นทวีเกินยกบรรยาย

ต่อแต่นี้ไปชาวไทยทั้งชาติ พวกเราต้องขาดสมเด็จย่าแล้วไซร้
เมื่อก่อนพระองค์ทรงเสด็จไป ไม่นานยังได้เสด็จกลับมา
พระเสด็จโลซานน์สวิสเซอร์แลนด์ กลับมาสู่แดนไทยแลนด์ดังว่า
นี่พระไปลับไม่กลับคืนมา ชาวไทยทั่วหน้ารำลึกถึงพระองค์

น้ำตาคนไทยต้องไหลรินร่วง พระแม่ฟ้าหลวงพระคุณสูงส่ง
จากลูกหลานไทยที่หัวใจมั่นคง เทอดทูนพระองค์ตลอดมา
พระเคยจากสวรรค์มาสู่เมืองมนุษย์ จนในที่สุดองค์สมเด็จย่า
สร้างพระบารมีเป็นที่บูชา กลับสวรรค์อีกคราต้องสูงชั้นขึ้นไป

รัตนัตยานุภาเวนะ	ขอเดชะอำนาจทั้งหลาย
คุณแห่งพระรัตนตรัย	กุศลที่ได้ร่วมกันบำเพ็ญ
ปวงบุญสุนทร์ทานการกุศลสร้าง	ทุกสิ่งทุกอย่างโปรดรับรู้เห็น
น้อมเกล้าฯ ถวายของจงได้เป็น	พลังเฉกเช่นทิพยปัจจัย
ขอสมเด็จย่าพระแม่ฟ้าหลวง	ของไทยทั้งปวงทรงพิสุทธิ์ใส
สถิตเสวยทิพยวิมานสถานใด	ขอพระองค์จงได้ทรงพระสำราญ นั่นแหล่ ฯ

อาตมภาพ พระครูวิวิธธรรมโกศล วัดประยุรวงศาวาส

ขอถวายพระราชกุศล

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์เลี่ยงเชียง
๒๒๓ ถ.บำรุงเมือง แขวงสำราญราษฎร์ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐
โทร. 2214446, 2214467 FAX : 2226219